

Wstęp

Cieszę się bardzo, że po raz dziesiąty spotykamy się na corocznej konferencji z cyklu "Przedsiębiorczość". Do tej pory konferencje te były organizowane w Mikołajkach przez Katedrę Finansów SGH. Obecna została przygotowana przez Instytut Finansów SGH, a miejscem obrad jest przepiękny i urokliwy Augustów. Tegoroczne sympozjum zostało zatytułowane "**Rozwój nauki o finansach. Stan obecny i pożądane kierunki jej ewolucji**".

Jest to kontynuacja naszych spotkań intelektualnych, które już na stałe wpisały się do kalendarza majowych dysput o finansach, stanowiąc doskonałą okazję do wymiany poglądów będących wynikiem eksploracji naukowej przedstawicieli nauki i animatorów życia gospodarczego.

Tematyka cyklu konferencji jest aktualna, badań empirycznych jest bowiem wciąż za mało, a na wiele pytań nie ma jak dotąd jednoznacznych odpowiedzi. Ostatni kryzys gospodarczy, wywołany kryzysem finansowym *subprime*, prowokuje do zastanowienia się nad tym, czy dotychczas stosowane modele ekonomiczne dają rzeczywisty obraz zdarzeń, które dzieją się na naszych oczach. Czy prezentowane w naukach ekonomicznych teorie nie wymagają dodatkowego wsparcia ze strony przedstawicieli nowych obszarów metodologicznych, jak dotąd w niedostatecznym stopniu wykorzystanych? W jakim zakresie psychologia, etyka, filozofia, medycyna itp. powinny na stałe zagościć w myśleniu o zachowaniach inwestorów? Obecny kryzys gospodarczy postawił przed ekonomistami wiele pytań, a udzielenie na nie odpowiedzi nie jest łatwe. Powstaje dylemat - w jakim kierunku nastąpi rozwój nauk ekonomicznych, zwłaszcza w dyscyplinie finanse?

W ostatnich latach głośno jest o możliwym kryzysie paradygmatu (paradygmatów) we współczesnej ekonomii. Można zadać pytanie - czy doszło do kryzysu paradygmatu w rozumieniu kuhnowskim, czy dotychczasowa "nauka normalna" zostanie rewolucyjnie zamieniona na nową, dzięki kształtowaniu się nowego paradygmatu (paradygmatów)? Można odnieść wrażenie, że nauki ekonomiczne znalazły się w przestrzeni turbulencji naukowej - pomiędzy "nauką normalną" i "nauką rewolucyjną". W środowisku ekonomistów i finansistów, szczególnie po kryzysie *subprime*, dochodzi się do wniosku, że nie dysponuje ono dobrym modelem teoretycznym wyjaśniającym rzeczywistość i nie potrafi wskazać, jakim modelem należy zastąpić ten, który został podany w wątpliwość.

Drugą niezmiernie ważną kwestią jest dbanie o poziom życia ludzi i ich bezpieczeństwo finansowe. Czynniki demograficzne wpływają na to, że społeczeństwa wielu krajów starzeją się. W tej sytuacji powstaje bardzo trudny problem do rozwiązania - jak zapewnić godziwy byt obecnym i przyszłym emerytom? Czy marginalizacja filaru kapitałowego i oparcie systemu zabezpieczeń emerytalno-rentowych głównie na umowie pokoleniowej, powiązanej z systemem repartycyjnym, jest właściwym kierunkiem przeobrażeń systemowych?

Kolejny problem jest związany z refleksją nad tym, czy prawdziwa i dostatecznie udowodniona jest teza profesora P.H. Dembińskiego, dyrektora Obserwatorium Finansów w Genewie, autora książki *Finanse po zawale*, wskazująca, że w globalnych relacjach gospodarczych dominuje finansjalizacja naszego życia. Rynki finansowe zdominowały światową gospodarkę i odrywają się od sfery realnej, tworząc samoistny byt. Dzisiaj w dużym zakresie kupuje się coś nie po to, aby to mieć i z tego korzystać. Kupuje się przede wszystkim z myślą o późniejszej sprzedaży z zyskiem. Na współczesnych rynkach finansowych powstają coraz to nowe produkty, które odpowiednio "zapakowane" są natychmiast sprzedawane

klientom. Niepokoi fakt, że produkty te, które cechuje duży diapazon sofistyki finansowej, nie do końca są zrozumiałe dla samych sprzedających. "Finansjalizacja oznacza psychiczną dominację matematycznych patentowanych geniuszy, którzy rozwijają jakieś niepojęte formuły i hipnotyzują nimi ludzi podejmujących decyzje". Tych modeli nie da się zrozumieć, i to nie dlatego, że są skomplikowane. "Często za pozornym wyrafinowaniem kryje się coś kompletnie bez sensu". W ten sposób relacje międzyludzkie zostają zastąpione transakcjami, w których - w dużym stopniu - główną rolę odgrywa zysk, czemu towarzyszy tolerowanie ułomności człowieka, czyli chciwości, i jednoczesny brak należytej staranności w ocenie ryzyka. Nie jest dobre to, że stworzona przez generację finansistów rzeczywistość została oparta na wątpliwych aksjomatach oraz że ryzyko w decyzjach finansowych można unieważnić.

Celem konferencji będzie rozwinięcie przedstawionych problemów oraz wymiana poglądów na ich temat. Obrady będą prowadzone w czterech następujących sesjach tematycznych:

- poszukiwanie mainstreamu w naukach o finansach - niepotrzebne błędzenie czy też ważny kierunek eksploracji naukowej,
- o jakość życia Polaków i ich bezpieczeństwo ekonomiczno-finansowe, finansjalizacja relacji społeczno-ekonomicznych - mit czy rzeczywistość,
- podatki w nauce o finansach.

Dyskusję wzmocni 38 zrecenzowanych opracowań naukowych, których zbiór został przedstawiony w niniejszej monografii, opublikowanej przez Oficynę Wydawniczą SGH. Wyrażam opinię, że teksty te, które powstały na podstawie dorobku naukowego licznych ośrodków akademickich, przyczynią się do rozpoczęcia ciekawej, emocjonującej dyskusji, mieszczącej się jednak w kanonach dysput naukowych.

Życzę wszystkim Uczestnikom konferencji wspaniałych wrażeń naukowych i nie tylko, pogłębianie kontaktów interpersonalnych tworzy bowiem niewątpliwie wartość dodaną.

Spis treści

Zamiast wstępu - Janusz Ostaszewski

BLOK I. POSZUKIWANIE MAINSTREAMU W NAUKACH O FINANSACH - NIEPOTRZEBNE BŁĄDZENIE

CZY TEŻ WAŻNY KIERUNEK EKSPLO RACJI NAUKOWEJ

Monika Czerwonka, Janusz Ostaszewski, Marcin Rzeszutek, Magdalena Walczak: W poszukiwaniu mainstreamu w dyscyplinie finanse

Anna Karmańska: W kierunku paradygmatu wartości ekonomicznej - wspólne wyzwanie dla nauk ekonomicznych?

Magdalena Walczak: Neuroekonomia - w drodze do mainstreamu

Monika Pasternak?Malicka - Model Laffera jako wyrażenie mainstreamowego poglądu na zależność pomiędzy wysokością podatku a ekspansją szarej strefy

Wiesława Ziółkowska - Alokacyjna funkcja finansów publicznych a zrównoważony rozwój

BLOK II. O JAKOŚĆ ŻYCIA POLAKÓW

II.1. BEZPIECZEŃSTWO EKONOMICZNO-FINANSOWE

Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, Elżbieta Malinowska?Misiąg - System emerytalny w Polsce a starzenie się ludności. *Status quo* i wyzwania na przyszłość

Marcin Jamroży, Anna Pączkowska, Monika Sikorska - Oszczędzanie na emeryturę a zachęty podatkowe

Marek Monkiewicz, Grażyna Sordyl - Analiza roli Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w świetle pozostałych ubezpieczeń obowiązkowych - wyzwania dla nauki i praktyki

Jolanta Ciak, Jan Głuchowski - Problem równości podatkowej w aktualnych realiach polskich

Jakub Kerlin - Zabezpieczenie oszczędności gospodarstw domowych w polskim systemie finansowym

Grzegorz Gołębiowski, Piotr Russel - Zmiany w systemie emerytalnym a bezpieczeństwo finansowe Polaków

Agnieszka K. Nowak - Zmiany w strukturze oszczędności Polaków oraz w polityce depozytowej instytucji finansowych wywołane globalnym kryzysem finansowym

Monika Bekas - Polka kupuje świadomie, czyli o zwyczajach konsumenckich kobiet w Polsce

Jędrzej Josypenko - Jak zachęcić Polaków do oszczędzania? Obecna sytuacja w systemie emerytalnym w Polsce - największe wyzwania oraz proponowane rozwiązania systemowe i inne zachęty

Renata Małkowska - Między wolnym rynkiem a państwem opiekuńczym. Dylematy przekształceń usług publicznych

Michał Matuszewicz - Strefa euro a bezpieczeństwo ekonomiczno-finansowe

Kamil Stolarski - Otwarte fundusze emerytalne a jakość życia Polaków

BLOK III. FINANSJALIZACJA RELACJI SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH

- MIT CZY RZECZYWISTOŚĆ

Michał Wrzesiński - Finansjalizacja gospodarki - fakty czy mity?

Paweł Smaga - Zbyt duży system finansowy jako zagrożenie dla wzrostu gospodarczego

Piotr Wiśniewski - Nowe miary finansjalizacji

Kamil Gemra, Jacek Grzywacz - Koszt finansowania przedsiębiorstw na rynku Catalyst w latach 2009-2013

Eryk Łon - Polityka pieniężna NBP a zmiany stop zwrotu z wybranych indeksów giełdowych notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie

BLOK IV. PODATKI W NAUCE O FINANSACH

Mirosław Pietrewicz, Paweł Felis, Marcin Jamroży, Joanna Szlęzak-Matuszewicz - Przesłanki i kierunki zmian w polskim systemie podatkowym - wybrane zagadnienia

Jolanta Iwin-Garzyńska - Oblicze kapitału i podatku w nauce o finansach przedsiębiorstwa

Małgorzata Magdalena Hybka - Podatek akcyzowy w Polsce i Niemczech - studium porównawcze wydajności fiskalnej

Marcin Liberadzki - Wpływ podatku transakcyjnego na kształtowanie się cen dóbr na wybranych rynkach

BLOK V. ESEJE O FINANSACH

Bernadetta Fijałkowska, Jarosław Maroszek - Kreowanie wyników finansowych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej za 2012 r.

Marcin Geryk - Stan finansów polskich uczelni w obliczu zmian demograficznych i wyzwań jakościowych

Magdalena Grabowska - Znaczenie informacji w procesie zarządzania płynnością finansową

Jerzy P. Gwizdała - Rozwój rynku usług *private banking* w Polsce

Agnieszka Jachowicz - Znaczenie globalizacji dla rozwoju finansów publicznych

Ewa Kowalewska - Instytucjonalno-prawne aspekty oraz cele funkcjonowania zintegrowanego nadzoru finansowego w Polsce i Unii Europejskiej - zagadnienia wybrane

Katarzyna Kreczmańska-Gigol - Rynek windykacyjny w Polsce - stan obecny, znaczenie i perspektywy rozwoju

Kamil Liberadzki - Zastosowanie strategii zabezpieczających przez eksportera z wykorzystaniem zerokosztowych strategii opcyjnych i transakcji FORWARD - porównanie

Anna Matuszyk - Modele analizy przetrwania dla ryzyk konkurujących

Aneta Michalak - Międzynarodowe modele szacowania kosztu kapitału własnego

Grażyna Michalczuk - Sprawozdawczość zintegrowana jako źródło informacji w budowaniu relacji społeczno-ekonomicznych z interesariuszami

Bogdan Nogalski, Andrzej J. Kozłowski, Iwona Z. Czaplicka-Kozłowska - Funkcjonujący i pożądaný układ wykonawczy planu dochodów i wydatkowa transparentność zarządzania finansami w samorządzie gminnym